

## Heeft Irak nog chemische wapens?

In de eerste week van oktober 1994 voerde Saddam Hoessein onverwacht de spanning op langs de grens met Koeweit door het zenden van een aantal divisies van de Republikeinse Garde naar het grensgebied. Tegelijk werd een enorm propaganda-offensief geopend tegen de Verenigde Naties maar vooral tegen de Verenigde Staten. Het is duidelijk dat het doel van dit alles is het opheffen van de sancties die na de Golfoorlog tegen Irak zijn ingesteld. Een van de argumenten die Irak daarbij gebruikt is dat inmiddels voldaan zou zijn aan alle voorwaarden genoemd in de Resolutie 687 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties en derhalve het in stand houden van het olie-embargo niet meer gerechtvaardigd is. Resolutie 687 houdt voor Irak een groot aantal verplichtingen in waarvan de vernietiging van zijn massavernietigingswapens (nucleaire chemische en biologische wapens) alsmede van zijn raketten met een reikwijdte van meer dan 150 km, zeer belangrijk zijn. Voor wat de chemische wapens betreft zijn in de berichtgeving zeer verschillende geluiden te horen. Zo zou de voorzitter van de Speciale Commissie van de Veiligheidsraad, belast met het onderzoek daarnaar, onlangs positief aan de Veiligheidsraad gerapporteerd hebben over de vraag of Irak op dit punt aan zijn verplichtingen heeft voldaan. Anderzijds heeft de directeur van de Amerikaanse CIA, James Woolsey, in september nog het regime in Bagdad ervan beschuldigd „SCUD-raketten te hebben verstopt alsmede zijn chemische munitie...” (NRC, 10 oktober 1994).

In dit artikel zal geschetst worden waaruit het chemisch wapenarsenaal van Irak bestond en hoe waarschijnlijk het is dat Irak inderdaad chemische wapens nog ergens verstopt heeft.

### Voorgeschiedenis

Op vijf april 1991 accepteerde Irak knarsetandend

Resolutie 687, waarmee formeel een einde kwam aan de operatie Desert Storm. Deze uiterst succesvolle operatie was verlopen zonder dat Irak gebruik had gemaakt van zijn chemische wapens. Met een mogelijke inzet van dit type wapens was door de coalitiestrijdkrachten ernstig rekening gehouden. Immers, Irak had in het verleden er geen geheim van gemaakt over deze wapens te beschikken en in de oorlog met Iran gedemonstreerd, er niet voor terug te deinzen deze systematisch in militaire operaties te gebruiken.

Toen dan ook in augustus 1990 de Golfoorlog uitbrak lag er bij de voorbereidingen voor de latere militaire acties een zwaar accent op NBC-bescherming. Hierbij bleek al gauw dat er nogal wat ontbrak aan de uitrusting en de geoefendheid voor het opereren in een omgeving waar de dreiging van aanvallen met chemische wapens zeer reëel was. Daarbij kwam nog dat de beschikbare uitrusting ontworpen was voor een militair conflict in West-Europa en niet geoptimaliseerd voor gevechtshandelingen in het Golfklimaat. In allerijl werden nog nieuwe uitrustingen aangeschaft en in de periode van ruim een half jaar van voorbereidingen van de latere militaire acties werd ruim aandacht gegeven aan het opvoeren van de geoefendheid in het opereren in NBC-beschermde uitrusting. Dit was ook het geval bij de Nederlandse strijdkrachten die deelnamen aan de geallieerde operaties. Zo werden bijvoorbeeld door de Koninklijke Luchtmacht chemische detectoren aangeschaft en ging de Koninklijke Marine over tot de invoering van een nieuw gasmasker voor de uit te zenden eenheden.

Op het verloop van de Golfoorlog wordt hier niet verder ingegaan. De vijandelijkheden eindigden formeel op 5 april 1991 zonder dat er aanvallen met chemische wapens hadden plaatsgevonden. Wel had de wereld de adem ingehouden na het dreigement van Saddam Hoessein om met chemische

strijdmiddelen gevulde SCUD-raketten tegen Israël te gebruiken, maar de tegen dat land afgevuurde raketten bevatten gelukkig geen chemische strijdmiddelen.

Het is nog steeds een open vraag waarom Saddam Hoessein, die chemische wapens in de oorlog met Iran systematisch had gebruikt en in 1988 zelfs tegen de burgerbevolking van het Iraaks-Koerdische Halabja had ingezet, deze uiteindelijk niet gebruikt heeft tegen de geallieerde troepen. Er zijn wel wat factoren aan te wijzen die daarbij zeker een rol zullen hebben gespeeld. Door het wegzenden van de Iraakse luchtmacht naar Iran heeft Saddam zichzelf de mogelijkheid van het gebruik van chemische bommen ontnomen. Tot de eerste doelen van de coalitiestrijdkrachten bij de luchtaanvallen, die vooraf gingen aan de landoperaties, behoorden ook de Iraakse productiefaciliteiten en opslagplaatsen van chemische wapens. De geallieerde luchtmacht hebben al in een zeer vroeg stadium de Iraakse communicatie en logistieke infrastructuur vernietigd. Hoewel dit zijn effect heeft gehad op het gehele verloop van het militaire conflict is dit zeker van invloed geweest op een eventuele inzet van chemische wapens. Na de oorlog is gebleken dat in Irak met chemische munitie anders werd omgegaan dan met gewone conventionele munitie. De chemische munitie was in beheer bij een aparte organisatie. In de Iran-Irak oorlog was, vooral om technische redenen de praktijk ontstaan, dat chemische munitie eerst kort voor een voorgenomen gebruik vanuit de bij deze organisatie in beheer zijnde opslagplaatsen naar het front werd verstuurd. De destructie van aanvoerroutes door luchtaanvallen heeft daardoor voor chemische munitie zeker het beoogde effect gehad.

Ten slotte, in tegenstelling tot de situatie in de Iran-Irak oorlog, was er sprake van een tegenstander die zich goed had uitgerust en voorbereid op chemische aanvallen. Saddam moest er dan ook vanuit gaan dat het militaire effect van het gebruik van chemische wapens wel eens niet zou kunnen opwegen tegen de politieke implicaties.

### Unscm

De aanvaarding van Resolutie 687 betekende voor Irak onder andere de verplichting tot vernietiging van zijn massavernietigingswapens, i.c. nucleaire, chemische en biologische wapens, alsmede van

zijn raketten met een reikwijdte van meer dan 150 km. Voorts werd Irak opgedragen ook in de toekomst af te zien van deze typen wapens. Wat betreft de chemische wapens gaat het niet alleen om de vernietiging van de chemische munitie en chemische strijdmiddelen zelf, maar ook van alle andere daarbij relevante zaken (bijvoorbeeld chemicaliën die voor de productie worden gebruikt, zogenaamde voorlopers = uitgangsstoffen), alsmede onderzoeks-, ontwikkelings- en productieinstallaties. Met het toezicht daarop werd een speciale commissie van de Veiligheidsraad belast: United Nations Special Commission of Unscm. Voorzitter van deze commissie werd de Zweedse diplomaat R. Ekeus. In de activiteiten van deze commissie hebben ook Nederlanders een belangrijke rol gespeeld. Zo werd dr. A.J.J. Ooms al direct lid van deze commissie terwijl in de afgelopen jaren aan diverse activiteiten van Unscm gedurende langere of kortere tijd door leden van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht, alsmede door medewerkers van het Prins Maurits Laboratorium TNO (PML-TNO) is deelgenomen.

De eerste taak van Unscm was het vaststellen van de aard en omvang van Iraks chemisch wapenarsenaal. Irak was verplicht hierover declaraties te doen waarin bijzonderheden over locaties, hoeveelheden en soorten chemische wapens moesten worden gegeven. De eerste declaratie dateert van 18 april 1991 en was duidelijk incompleet. Sindsdien zijn hierop aanvullingen en verbeteringen gegeven, niet in het minst als gevolg van de voortdurende en indringende vragen van de zijde van Unscm. Dit is een zeer moeizaam proces geweest (door leden van Unscm omschreven als „dentistry”) waarbij de houding van Irak nu eens tegenwerkend dan weer coöperatief was. Als het over het chemische wapenprogramma ging is, in tegenstelling tot het nucleaire wapenprogramma, mijn indruk dat er over het algemeen sprake geweest van een redelijk coöperatieve opstelling. Verschillen tussen Bagdad en Unscm bleken in veel gevallen op redelijke wijze verklaarbaar. Tot de werkwijze van Unscm behoorde ook het sturen van inspectieteams, die zowel de opgegeven locaties bezochten, alsook op enigerlei wijze verdachte ander plaatsen. In totaal zijn er meer dan 75 inspectieteams uitgezonden waarvan bijna 20 chemische. De teams werden samengesteld uit burgers en militairen van VN-lan-

den. Al bij de eerste chemische inspectie in juni 1991 waren een tweetal medewerkers van het PML-TNO betrokken, alsmede kol ir. H. Vroman van DGW&T. Ook aan de laatste inspectie van Iraks chemische wapenfabrieken (juni 1994) hebben PML-ers deelgenomen. Schrijver dezes is in het najaar van 1991 Chief Inspector geweest van een langdurige uitgebreide inspectie van de chemische wapenfabrieken van Irak op de locatie Al Muthanna, waarin ook enkele andere medewerkers van het PML participeerden. Al deze inspecties hadden tot doel de aard en omvang van het Iraakse chemische wapenprogramma bloot te leggen.

### **Iraks chemische wapenproductiefaciliteiten**

De productie van chemische wapens heeft plaatsgevonden onder de verantwoordelijkheid van een organisatie met de naam Al Muthanna State Establishment, ook en in het Westen beter bekend als de State Enterprise for Pesticide Production (SEPP).

Deze organisatie bezat een vijftal locaties. De oudste daarvan was de locatie Al Muthanna, zo'n 120 km ten noordwesten van Bagdad, en eind zeventiger jaren/begin tachtiger jaren midden in de woestijn speciaal aangelegd voor de productie van chemische wapens. In het westen is deze plaats ook wel aangeduid als Samarra, hoewel de stad Samarra ca. veertig km noordelijker ligt. Muhammediyat was de speciale opslagplaats voor chemische munitie. In het begin van de jaren tachtig is op Al Muthanna de productie gestart met de aanmaak van mosterdgas, al snel gevolgd door het zenuwgas Tabun. Bij de levering en bouw van de fabrieksinstallaties werden buitenlandse aannemers en constructiebedrijven ingeschakeld, met name uit Duitsland. De uitgangsstoffen voor de productie werden in



**Afb. 1** Op Al Muthanna verzamelde met mosterdgas gevulde 155 mm artilleriegranaten (foto sm D.P. van Gent)

grote hoeveelheden in het buitenland aangekocht. Na 1984 werd het voor Irak moeilijker om aan de benodigde grondstoffen te komen. Dat was het jaar waarin van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties een rapport verscheen over gebruik van chemische wapens in de oorlog tussen Iran en Irak. In reactie hierop had een aantal, vooral westerse, landen zich verenigd in de zogenaamde Australiëgroep, waarin afspraken werden gemaakt over exportbeperkingen voor chemicaliën en apparatuur die voor chemische wapenproductie van belang waren. Als gevolg hiervan werden door Irak plannen gemaakt om zelf grondstoffen te gaan produceren. Daarvoor werden drie andere locaties ontwikkeld, aangeduid met Fallujah 1, 2 en 3, ook bekend als Habbaniyah 1, 2 en 3. Fallujah 2 en 3 werden ook respectievelijk Al Maamoun en Al Farouk genoemd, net zoals Al Muthanna de namen van Kaliefen van Bagdad. De drie locaties zijn gesitueerd ongeveer 80 km ten westen van Bagdad in de nabijheid van de steden Fallujah en Habbaniyah en twintig km van Al Muthanna. Na de beëindiging van de vijandelijkheden tussen Iran en Irak in 1988 daalde de behoefte aan chemische wapenproductiefaciliteiten en begon de organisatie Muthanna State Establishment om te zien naar andere mogelijkheden. Die werden gezien in de productie van pesticiden en insecticiden. De planning was dan ook om op Fallujah 3 en op Al Muthanna pesticiden te formuleren (een dergelijke activiteit werd inderdaad door Unscm teams aldaar aangetroffen). Fallujah 2 zou dan uitgebouwd worden voor de productie van chloor en van fosfortrichloride en fosforoxychloride, alsmede van trimethylphosphite. Deze chemicaliën zijn zowel voor de productie van pesticiden als voor de productie van chemische strijdmiddelen inzetbaar. Fallujah 1 was het minst ontwikkeld. Op Fallujah 2 zijn inderdaad pogingen gedaan om uitgangsstoffen voor chemische strijdmiddelen te maken, die dan op Al Muthanna omgezet zouden worden tot de chemische strijdmiddelen, maar volgens de Irakezen zelf waren die pogingen weinig succesvol.

Nog tot vlak voor het begin van de feitelijke gevechtshandelingen in de Golfoorlog, heeft op Al Muthanna productie plaatsgevonden van chemische wapens. De laatste campagne was van augustus 1990 tot en met december 1991.

Alle locaties zijn direct doelwit geworden van geallieerde luchtaanvallen en zwaar verwoest door



**Afb. 2** Overzicht van een deel van het terrein van Al Muthanna met een volledig verwoeste chemische fabriek. Op de voorgrond een niet-verwoeste dummy-installatie.

bombardementen en kruisvluchtwapens. Opvallend is de precisie waarmee bijvoorbeeld op Al Muthanna alle installaties werden getroffen, terwijl geen van de inderhaast geconstrueerde, maar zeer goed gelijkende dummy installaties, beschadigd werden!

### Chemische strijdmiddelen

Irak heeft op de locatie Al Muthanna mosterdgas en zenuwgassen geproduceerd. Er werd begonnen met de produktie van mosterdgas. Daarna volgde in het begin van de jaren tachtig het zenuwgas Tabun (codenaam GA). Beide zijn in de Iran-Irak oorlog ingezet. Vanaf 1986 werd het zenuwgas Sarin (code-naam GB) geproduceerd. Over de term Sarin heeft enige tijd verwarring bestaan, totdat bleek dat de Irakezen deze term gebruikten voor alle zenuwgassen uit de groep waartoe ook Sarin behoort. Zo werd ook het zenuwgas cyclohexylsarin (codenaam GF) aanvankelijk eenvoudig als „Sarin” aangeduid. Beide werden geproduceerd door aan de component DF (methylfosfon difluoride) respectievelijk de alcoholen isopropanol of cyclohexanol toe te voegen. Ook werd wel een mengsel van beide alcoholen toegevoegd waardoor Sarin (GB) en Cyclohexylsarin (GF) in een mengsel ontstonden. Dit werd „binair” genoemd, hetgeen verwarrend was omdat de term „binair chemisch wapen” in het algemeen gebruikt wordt voor een munitie waarin twee chemicaliën gescheiden aanwezig zijn. Eerst tijdens de vlucht van het projectiel worden deze chemicaliën bij elkaar gebracht en vormen dan het chemisch strijdmiddel dat op het doel vrijkomt. Het dichtst bij de term binair wapen komt nog het Iraakse idee om bij de „binaire” Al Hoessein raket de raketkop, gevuld met de ene component, op te

slaan en bij het afvuur gereed maken pas de tweede component toe te voegen.

Hoewel op Al Muthanna resten van chemicaliën zijn aangetroffen, die wezen op experimenten om het uiterst gevaarlijke zenuwgas VX te produceren, is inmiddels duidelijk dat dit bij experimenten is gebleven.

De geproduceerde chemische strijdmiddelen hadden een lage kwaliteit. Zo hadden de geproduceerde zenuwgassen slechts een zuiverheid in de orde van grootte van 70% en waren verontreinigd met het agressieve fluorwaterstof. Verdere zuivering door destillatie vond niet plaats en mede daardoor liep het gehalte in de tijd sterk terug. Om dit tegen te gaan werden de met chemische strijdmiddelen gevulde munities op Al Muthanna opgeslagen in gekoelde bunkers. Bij de al genoemde uitvoerige Unscm-inspectie van oktober 1991 werd bij de bulk voorraad zenuwgassen een gehalte aangetroffen van minder dan 10%, waarbij wel wordt aangekend dat het hier voorraden betrof die bijna een jaar in de open lucht opgeslagen waren geweest. Deze instabiliteit is er wel oorzaak van geweest dat Irak noodgedwongen de praktijk hanteerde om betrekkelijk kort voor het geplande gebruik chemische strijdmiddelen te produceren en in munitie af te vullen. Hierdoor heeft Irak over de jaren gelukkig geen grote voorraden op kunnen bouwen. Tabel 1 geeft een overzicht van de op Al Muthanna aangetroffen hoeveelheden chemische strijdmiddelen in bulkopslag.

### Chemische munitie

Er zijn bij de Unscm-inspecties diverse typen munities aangetroffen. Sommige daarvan waren duidelijk experimenteel. In tabel 2 wordt een overzicht gegeven van de operationele typen en de aantallen.

**Tabel 1** Hoeveelheden chemisch strijdmiddel aangetroffen en gedeclareerd

| Chemisch agens               | Gedeclareerde hoeveelheid (ton) | Gevonden hoeveelheid (ton) |
|------------------------------|---------------------------------|----------------------------|
| Mosterd gas                  | 280                             | 205                        |
| „Spoiled” Tabun <sup>1</sup> | –                               | 50                         |
| „Sarin” <sup>2</sup>         | 75                              | 78                         |

<sup>1</sup> Aangetroffen vrijwel ontleed Tabun

<sup>2</sup> Dit betreft alle zenuwgassen van het Sarin-type.

Het is zeer waarschijnlijk dat het verschil van 75 ton tussen gedeclareerde en aangetroffen mosterdgas op een fout in de declaratie door Irak terug te voeren is.

Tabel 2 Iraakse chemische munitie

| Soort                                | Chemisch strijdmiddel<br>(volume in liters) | Aantallen<br>(gedeclareerd) | Aantallen<br>(aangetroffen) |
|--------------------------------------|---------------------------------------------|-----------------------------|-----------------------------|
| Al Hussein gevechtsskopen            | „binair” Sarin (150)                        | 14                          | 14                          |
| Al Hussein gevechtsskopen            | Sarin (150)                                 | 16                          | 16                          |
| R-400 bommen                         | „binair” Sarin (102)                        | 336                         | 336                         |
| 122 mm raketten                      | Sarin (8-9)                                 | 6120                        | 6352                        |
| 122 mm raketten <sup>1</sup>         | Sarin (8-9)                                 | 4660                        | -                           |
| LD-250 bommen <sup>2</sup>           | mosterdgas (52)                             | 1100                        | 915                         |
| AALD-500 bommen                      | mosterdgas (120)                            | 675                         | 676                         |
| 155 mm artilleriegranaten            | mosterdgas (3,5)                            | 12634                       | 12694                       |
| 120 mm mortier granaten <sup>3</sup> | traangas CS                                 | 20000                       | -                           |

<sup>1</sup> Heeft betrekking op 2500 stuks op Al Muthanna in een volledig verwoeste bunker en 2160 in het eveneens volledig verwoeste munitiedepot te Khamisya.

<sup>2</sup> 250 stuks konden niet worden geverifieerd doordat het chemisch munitiedepot Muhammediyat door coalitie-bombardementen was verwoest.

<sup>3</sup> Deze waren eveneens aanwezig in het verwoeste depot Muhammediyat.

Vrijwel elke chemische munitie was een Iraakse modificatie van bestaande conventionele munitie. De eerste Iraakse chemische bommen waren gebaseerd op geïmporteerde onge vulde fosfor brandbommen (bijvoorbeeld de AALD 500).

Op Al Muthanna werden echter ook bomlichamen geproduceerd. De 155 mm granaten waren eveneens geïmporteerd en werden op Al Muthanna gevuld met mosterdgas. Doordat de zogenaamde burster tube in het granaatlichaam werd geperst, waren ze door demontage niet meer te openen, hetgeen later de destructie bemoeilijkte. Bovendien bleek het mosterdgas gedeeltelijk gepolymeriseerd te zijn en daardoor moeilijk te verwijderen. De gevechtsskopen van de 122 mm raketten werden door de Iraakzen voorzien van 2 of 3 vaatjes gevuld met een mengsel van Sarin en Cyclohexylsarin (GF) of met Sarin alleen. De slechte kwaliteit van de chemische strijdmiddelen was er de oorzaak van dat de aluminium vaatjes op den duur bleken te gaan lekken zodat later polytheenvaatjes werden gebruikt, die echter weer bleken op te zwellen en soms openbarstten. De Al Hussein chemische gevechtsskopen werden gemaakt door de explosieven uit de conventionele gevechtsskop van de geïmporteerde SCUD-B-raketten te verwijderen en een aluminium of roestvrij stalen vat aan te brengen. Om de constructie wat te verstevigen werden stukken plaatstaal aan de binnenzijde van de gevechtsskop gelast. Het moge duidelijk zijn dat hierdoor de baannauwkeurigheid ongunstig zal zijn beïnvloed. Er zijn twee typen gevechtsskopen geproduceerd. Bij de ene bestond de vulling uit een ruw mengsel van Sarin en Cyclohexylsarin (GF). Bij de andere

was de kop gevuld met een mengsel van de alcoholen isopropanol (40%) en cyclohexanol (60%). De component DF die door reactie met de alcoholen weer een mengsel van Sarin en GF moest opleveren was aanwezig in jerrycans, vier voor elke raket. Het plan was de DF kort voor de lancering in de gevechtsskop te brengen. Om dat te doen moest de gevechtsskop op zijn kop gezet worden, en iemand moest er dan op klimmen om de jerrycans met DF in de kop leeg te gieten!

### Voorlopers

Over de jaren had Irak grote voorraden opgebouwd van uitgangsstoffen, of voorlopers voor de productie van chemische strijdmiddelen. De belangrijkste aangetroffen voorlopers zijn vermeld in tabel 3. Alle uitgangsstoffen waren opgeslagen in 200 liter drums met uitzondering van het fosfortrichloride ( $\text{PCL}_3$ ) dat aanwezig was in grote tanks van 45, 60 of 90 m<sup>3</sup>. De drums met fosforoxychloride ( $\text{POCl}_3$ ) waren sterk gecorrodeerd en sommige hadden gelekt. Ook de opslagcondities van het fosfortri-

Tabel 3 Aangetroffen uitgangsstoffen voor de productie van chemische strijdmiddelen

| Voorloper       | Hoeveelheid<br>gedeclareerd<br>(ton) | Hoeveelheid<br>aangetroffen<br>(ton) | Strijdmiddel<br>equivalent <sup>1</sup><br>(ton) |
|-----------------|--------------------------------------|--------------------------------------|--------------------------------------------------|
| D4 <sup>2</sup> | 150                                  | 176                                  | 142 Tabun                                        |
| $\text{POCl}_3$ | 500                                  | 536                                  | 457 Tabun                                        |
| $\text{PCl}_3$  | 2100                                 | 1340                                 | 1364 Sarin                                       |
| Thiodiglycol    | 144                                  | 167                                  | 217 Mosterdgas                                   |

<sup>1</sup> Theoretische hoeveelheid chemisch strijdmiddel te produceren uit de vermelde hoeveelheid uitgangsstof.

<sup>2</sup> Tussenproduct voor Tabun productie.

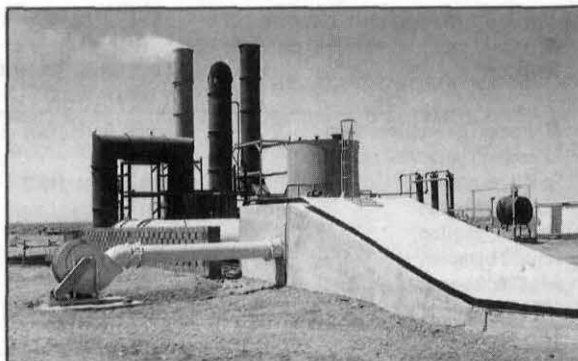
chloride ( $\text{PCL}_3$ ) waren zeer slecht en lekkage was opgetreden waardoor het verschil in gedeclareerde en aangetroffen hoeveelheid verklaard kan worden. Uit de kolom „chemisch strijdmiddel equivalent” blijkt dat Irak na afloop van Desert Storm voldoende uitgangsstoffen bezat om nog formidabele hoeveelheden chemische strijdmiddelen te kunnen maken. Wel was het zo dat vrijwel alle installaties of volledig verwoest, of slechts met veel moeite weer bruikbaar te maken zouden zijn.

### Vernietiging

Resolutie 687 stipuleert dat alle chemische wapens en daaraan gerelateerde zaken (o.a. ook de voorlopers) vernietigd moeten worden. Daartoe zijn alle munities ter vernietiging naar Al Muthanna getransporteerd. Unscm heeft hiervoor een Chemical Destruction Group geformeerd waaraan Nederlandse militairen een belangrijke bijdrage hebben geleverd: sm D.P. van Gent (KLu) en de lkols C. Wolterbeek en A.A.J. Wijnmaalen (KL). In juni 1994 waren alle in de tabellen 1, 2 en 3 genoemde chemische strijdmiddelen, munities en voorlopers vernietigd. Dat deze operatie tamelijk langdurig is geweest, werd onder andere veroorzaakt door de absolute eis dat er veilige maar ook milieuvriendelijke methoden zouden worden gebruikt.

### Heeft Irak nog chemische wapens?

In de inleiding werd de vraag gesteld hoe waarschijnlijk het is dat Irak nog ergens chemische wa-



Afb. 3 De door Irak onder supervisie van de VN gebouwde verbrandingsinstallatie voor mosterdgas (foto sm D.P. van Gent)

pens verstopt heeft, zoals de CIA-directeur James Woolsey onlangs beweerde. Het is duidelijk dat deze vraag ook Unscm in de afgelopen jaren heeft bezig gehouden. Er zijn dan ook voortdurend inspecties geweest naar plaatsen waarvan men vermoedde dat daar chemische wapens verborgen zouden kunnen zijn. Dit heeft nooit iets opgeleverd. Anderzijds is zeker waar dat Irak direct na Desert Storm alle gelegenheid had om chemische munities ergens, bijvoorbeeld in de grond, te verstoppert. Als ze dat inderdaad gedaan hebben moet uit de ervaringen zoals hierboven beschreven, namelijk dat de door Irak geproduceerde chemische munities maar gedurende korte tijd stabiel zijn, geconcludeerd worden dat ze dan nu, na meer dan drie jaar, niet meer bruikbaar zullen zijn. Het lijkt dan ook maar beter de uitspraak van Woolsey te plaatsen in het kader van de propagandaslag tussen de Verenigde Staten en Irak.

